

DE VLAAMSE MINISTER VAN JUSTITIE EN HANDHAVING, OMGEVING, ENERGIE EN TOERISME

MEDEDELING AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: Voortzetting van opvulling en natuurgerichte inrichting van de voormalige groeve 'Lugo/Artilaval' in Dilsen-Stokkem

Samenvatting

Rapportage aan de Vlaamse Regering inzake voortzetting van opvulling en natuurgerichte inrichting van de voormalige groeve 'Lugo/Artilaval' in Dilsen-Stokkem, in uitvoering van de beslissing van de VR van 23 maart 2012.

Het gewestelijk RUP 'Afbakening van de gebieden voor de winning van oppervlaktedelfstoffen 'Lugo N.V. en Artival N.V.' te Dilsen-Stokkem en Maasmechelen' werd definitief vastgesteld op 23 maart 2012. Dit GRUP werd opgesteld in functie van resterende ontginning, opvulling van de ontginningsputten en de realisatie van de nabestemming natuur.

In deze mededeling wordt de stand van zaken geschetst van de opvulling en natuurgerichte inrichting. De beoogde aanvulling en realisatie van het eindreliëf is niet volledig uitgevoerd binnen de termijn van 10 jaar, maar kan, mits een bijkomende omgevingsvergunning wel worden afgerond tegen 2030. Met de exploitanten en de betrokkenen adviesinstanties is overeenstemming bereikt over de aanpak en timing voor de natuurinrichting.

1. SITUERING

A. BELEIDSVELD/BELEIDSDOELSTELLING

Beleidsveld Omgeving

Beleidsdoelstelling OD 3. Gebiedsontwikkeling met sterke gebiedscoalities.

B. VORIGE BESLISSINGEN EN ADVIEZEN

Het gewestelijk RUP 'Afbakening van de gebieden voor de winning van oppervlaktedelfstoffen 'Lugo N.V. en Artival N.V.' te Dilsen-Stokkem en Maasmechelen' werd definitief vastgesteld op 23 maart 2012.

Dit GRUP werd opgesteld in functie van resterende ontginning van het aanwezige bouwzand, opvulling van de ontginningsputten en de realisatie van de nabestemming natuur. In de stedenbouwkundige voorschriften van het bestemmingsvoorschrift 'Gebied voor winning van oppervlakedelfstoffen met nabestemming natuurgebied' werd een eindtermijn van 10 jaar na definitieve vaststelling van het GRUP vastgelegd voor de resterende ontginning, opvulling van de ontginningsputten en realisatie van de nabestemming. Het eindreliëf en de te realiseren natuurdoelstellingen zijn vastgelegd in samenspraak met het Agentschap voor Natuur en Bos.

Bij de definitieve vaststelling van het GRUP werd eveneens opdracht gegeven aan de afdeling ALBON (LNE) om de opvulling van het terrein te monitoren en ten laatste op 31 maart 2020, zijnde 2 jaar voor het verstrijken van de eindtermijn, een evaluatie voor te leggen aan de Vlaamse Regering. Deze evaluatie diende o.m. een voorstel te bevatten inzake de voortzetting van de opvulling en alle vereiste maatregelen hieraan verbonden. Dit voorstel moet garanties bieden voor de continuïteit van de exploitatie en het realiseren van de natuurgerichte inrichting van de site. De exploitanten dienen na eventuele goedkeuring van dit voorstel door de Vlaamse Regering de nodige procedures op te starten voor verlenging van de exploitatievergunning.

Milieuvergunningen voor ontginning van delfstoffen, opvulling en natuurgerichte inrichting van de site werden verleend op 3/05/2012 aan beide exploitanten actief op de site, Artilaval nv en Grondzorg Limburg nv. Deze milieuvergunningen hebben een looptijd tot 03/05/2022.

Stedenbouwkundige vergunningen werden door de gemeente Dilsen-Stokkem aan Artilaval nv en aan Grondzorg Limburg nv verleend op 05/04/2013. Bij deze vergunningen werden plannen die het eindreliëf nauwkeurig beschrijven, goedgekeurd. Naast een eindreliëf werd er, in samenspraak met alle belanghebbenden, een eindinrichting vergund. In dit plan werden de te realiseren vegetatietypes voor de volledige site geconcretiseerd.

2. INHOUD

A. ALGEMENE TOELICHTING – STAND VAN ZAKEN

In de twee naast elkaar gelegen groeves Lugo (Grondzorg Limburg) en Artilaval, gelegen in de gemeente Dilsen-Stokkem, werd in de jaren '80 en '90 grind en bouwzand ontgonnen. De toenmalige nabestemming recreatie (crossterrein) volgens het BPA liet geen opvulling toe.

Via het gewestelijk RUP 'Afbakening van de gebieden voor de winning van oppervlakedelfstoffen 'Lugo N.V. en Artival N.V.' te Dilsen-Stokkem en Maasmechelen' zoals definitief vastgesteld 23 maart 2012 werden bijkomende mogelijkheden geboden voor beide groeves met het oog op optimale zandontginning en aanvulling tot het beoogde eindreliëf in het kader van de nabestemming natuur gezien de ligging in het Nationaal Park Hoge Kempen. De bodemtextuur van de eindafwerklaag werd bepaald in functie van de te bereiken natuurdoelstellingen bos, boszoom en heischraal open gebied (o.m. droge vallei). De eindtermijn voor ontginning, opvulling en realisatie nabestemming natuur werd vastgelegd op 10 jaar na definitieve vaststelling van het GRUP (i.e. maart 2022).

In de loop van de goedkeuringsprocedure van het GRUP werd het juridisch kader van Vlarebo en Vlarem gewijzigd. De exploitanten hebben er in een schrijven aan de Vlaamse Regering dd. 9/02/2012 reeds op gewezen dat als gevolg van die wijziging er met vrij grote zekerheid een groter aanbod zal ontstaan van locaties die kunnen fungeren als definitieve opslagplaatsen voor niet herbruikbare gronden dan in het verleden het geval was. In combinatie met de in het GRUP opgelegde vergunningstermijn kon dit er volgens de exploitanten toe leiden dat de vooropgestelde timing van de realisatie van de natuurgerichte inrichting in het gedrang zou komen.

Wat betreft de groeve Artilaval (oostelijk gelegen groevedeel) werd de ontginning van bouwzand reeds in 2013 beëindigd. De aanvulling is quasi lineair verlopen gedurende de vergunde periode. Een strook van ca. 2 ha (noordelijk deel) heeft intussen reeds de beoogde eindafwerking verkregen; de beoogde natuurinrichting van dit deel is lopende in overleg met het ANB.

Wat betreft de groeve Grondzorg (westelijk gelegen groevedeel) is de zandontginning op verschillende plaatsen nog steeds lopende binnen de krijtlijnen van de huidige vergunningen. Eind 2019 zijn de aanvullingen ook hier gestart (noordzijde). De opvulwerken hebben hier o.m. vertraging opgelopen door het afwachten van een uitspraak m.b.t. een juridische procedure en door minder goede economische omstandigheden. Op dit moment is in deze groeve voor ca. 4,5 ha de eindgrondschothel gerealiseerd.

Conform de afgeleverde vergunningen en de voorschriften van het GRUP zal geen ontginning meer plaatsvinden na maart 2022. Gezien de huidige situatie is het evenwel onmogelijk om binnen de toebemeten termijn (i.e. maart 2022) de volledige opvulling en nabestemming natuur te realiseren. Niettemin heeft de volledige te reconstrueren site - ondanks de vertragingen - inmiddels een aanzienlijke oppervlakte haar eindreliëf verkregen. Hier werd de correcte vegetatie voor die zone aangebracht of aangeplant. Voor grote delen van de voormalige groeve werden ook reeds aanvullingen gebeurd maar zijn deze nog niet gevorderd tot aan het gewenste, nieuwe maaiveldniveau.

De activiteiten in beide voormalige groeves worden opgevolgd door het departement Omgeving, afdeling Gebiedsontwikkeling, Omgevingsplanning en -projecten. Dit in nauw overleg met de exploitanten van beide groeves, milieucoördinatoren van beide bedrijven, vertegenwoordigers van ANB en de gemeente Dilsen-Stokkem. Doel van het overleg ter plaatse is om de voortgang van de ontginning, opvulling van de groeves en de eindafwerking in functie van de nabestemming natuur te evalueren en waar nodig bij te sturen.

B. REALISATIE EINDRELIEF EN NATUURINRICHTING – AANPAK

De hoofddoelstelling van het GRUP blijft de realisatie van de nabestemming “natuur” voor het volledige plangebied van ca. 23 ha. Hiervoor is het belangrijk dat het beoogde eindreliëf en de beoogde eindinrichting, zoals aangegeven in de plannen die horen bij de vergunningen, effectief gerealiseerd worden. Uit overleg met de adviserende instanties en de belanghebbenden blijkt dat iedereen voorstander is van het finaliseren van het eindreliëf en de eindinrichting zoals aangegeven in de plannen die de eindafwerking beschrijven.

Niet-afgewerkte groeves trekken vaak ongewenste vormen van (vooral gemotoriseerde) recreatie aan, welke niet in lijn zijn met de beoogde nabestemming van de groeves. De op vandaag bestaande, steile hellingen in de onafgewerkte delen hebben geen ecologische meerwaarde, zodat een opvulling van de groeves essentieel is. Voltooiing van het voorziene eindreliëf met bijhorende specifieke bodemsubstraten geeft een landschappelijke aansluiting met het naastliggende, afgewerkte voormalige groevelandschap en integratie in het Nationaal Park Hoge Kempen. Om de natuurgerichte inrichting van het gebied als gemeenschappelijk streefdoel waar te kunnen maken, is dus nog een voortzetting van de opvulwerken nodig.

Ter realisatie van de opvulling van de groeves dient in beide groeves samen ca. 1,3 miljoen m³ grond worden aangevoerd om het beoogde eindreliëf te bekomen zodat de geplande natuurinrichting kan gerealiseerd worden. De definitieve natuurinrichting voorziet op een totaaloppervlakte van ca. 23,5 ha volgende types:

- 6,75 ha bos
- 2,6 ha bosrand
- 11,4 ha heide
- 2,75 ha poel- en moerasvegetatie.

Het departement Omgeving heeft op 17 oktober 2019 een overleg georganiseerd met de adviserende instanties om na te gaan op welke wijze er best tot een voortzetting van de opvulling en alle vereiste maatregelen hieraan verbonden kan worden gekomen. Die werkwijze moet garanties bieden voor de continuïteit van de exploitatie en het realiseren van de natuurgerichte inrichting van de site.

Op dat overleg werd geopperd om de vereiste opvullingswerken te kaderen binnen het bestemmingsvoorschrift 'natuurgebied'. De opvulling en natuurgerichte inrichting kunnen immers beschouwd worden als handelingen die nodig zijn om de gewenste ontwikkeling en het herstel van de natuur ter hoogte van de site mogelijk te maken. Binnen dit bestemmingsvoorschrift kan opvulling worden toegelaten, mits het bekomen van een omgevingsvergunning voor opvulling (Vlarem rubriek 60). De provincie Limburg is hierbij de vergunningverlenende overheid.

Van het overleg tussen de adviserende instanties op 17/10/2019 in het Provinciehuis te Hasselt werd een verslag opgemaakt dat als bijlage bij deze mededeling aan de Vlaamse Regering is gevoegd. Er is een overtuigd draagvlak bij alle belanghebbenden dat een dergelijk voortgezet gefaseerd traject van opvulling en natuurgerichte afwerking van de site de beste aanpak is om het terrein van 23 ha de gewenste inrichting te geven. Zowel de gemeenten Dilsen-Stokkem en Maasmechelen, de provincie Limburg, het ANB en het departement Omgeving als de natuurverenigingen werden geïnformeerd over het opzet en kunnen zich vinden in de voorgestelde aanpak om het beoogde eindrelief met bijhorend substratenplan te realiseren binnen een langer tijdspad.

De exploitanten verwachten de totale opvulling te kunnen realiseren tegen 2028 en de volledige natuurgerichte afwerking tegen 2030. De ontginning zal afgelopen zijn binnen de looptijd van de huidige vergunningen (i.e. mei 2022) en maakt geen deel uit van een voortgezette procedure. Om de voortgang van de natuurgerichte inrichting van de site te garanderen, zullen opvulling en afwerking gefaseerd verlopen volgens een vastgelegde timing, die als voorwaarden kunnen opgenomen worden in de vergunning.

In bijlage bij deze mededeling is aangegeven welke oppervlakte van het terrein op de referentiemomenten (2020-2028) het gewenste eindrelief zal bereikt hebben. Op basis daarvan kan aangenomen worden dat

- 31%	van het terrein het eindrelief zal bereikt hebben	in de loop van 2021
- 42%		in de loop van 2022
- 66%		in de loop van 2024
- 86%		in de loop van 2026
- 100%		tegen eind 2028.

Ter realisatie van de opvulling van de groeves dient op jaarbasis ca. 165.000 – 170.000 m³ grond te worden aangevoerd. Dit wordt door beide groeve-exploitanten als realistisch en realiseerbaar geacht. Een sneller tijdspad zou bovendien resulteren in een hogere frequentie van vrachtwagens voor de aanvoer van de gronden, wat een negatieve impact zou hebben op de onmiddellijke en ruimere omgeving.

Deze voortgang van eindafwerking zal door de bevoegde diensten van de Vlaamse Overheid en het gemeentebestuur worden opgevolgd via de verplichte Voortgangsrapportage (zie Vlarem II, art. 5.18.1.2. §4). De minister van Omgeving zal de bevoegde diensten vragen om jaarlijks over de voortgang te rapporteren zodat strikt kan toegezien worden op de gemaakte afspraken qua timing en uitvoering en desgevallend kan bijgestuurd worden.

In principe volgt de natuurinrichting onmiddellijk op de opvulling, maar door omstandigheden zit daar soms 1 à 2 jaar tussen. Dit heeft te maken met de beschikking over plantgoed of heidemaaisel op dat ogenblik en het seizoen. Het is bijvoorbeeld niet mogelijk om in het latere voorjaar of de zomer te planten. De eerder schrale omstandigheden in deze regio zouden ertoe leiden dat het plantgoed afsterft in voorjaars- of zomeromstandigheden. De afspraak om binnen de 1 à 2 jaar de

natuurinrichting te realiseren kan afdwingbaar gesteld worden in de nog af te leveren Omgevingsvergunning. Zo kunnen er op afgesproken tijdstippen afgewerkte zones worden opgeleverd die voor beheer aan ANB worden overgedragen. Dit vereist een duidelijk tijds- en afsprakenkader welke in de toekomstige vergunningen moet worden verankerd. In de af te leveren vergunningen kunnen de nodige voorwaarden en garanties ingebouwd worden om dit tijdspad en de eindafwerking te verzekeren, bv. door het vaststellen van een financiële last of waarborg. De minister van Omgeving zal hierover overleg plegen met de provincie met het oog op het verankeren van de nodige garanties qua timing en afwerking in de eventuele vergunning.

Op korte termijn zal de eindafwerking en natuurinrichting aan de noordzijde gefinaliseerd worden over een strook van ca. 200 m breedte, waardoor verstoring (zicht, stof, geluid) vanaf de Hoeweweg aanzienlijk zal verminderen. Rond de Hoeweweg werden inmiddels ook een aantal recreatieve routes aangelegd (wandelen, fietsen, ruiterspad), welke in de nabije toekomst verder zullen ontwikkeld en uitgebouwd worden. Door de exploitanten zal ook, in samenspraak met natuurverenigingen en -beschermingsorganisaties, een uitkijkpunt worden ingericht. Op deze rustplaats kan de reeds gerealiseerde natuur worden getoond en het verdere verloop van de werken op infopanelen worden toegelicht aan buurtbewoners, recreanten, natuurliefhebbers en passanten.

Tegen 2028 moet het vergunde eindreliëf worden gerealiseerd, waarna de eindafwerking van de laatste zone kan aanvangen. Tegen uiterlijk 31/12/2030 moeten alle activiteiten (opvulling en natuurinrichting) zijn beëindigd en is het volledige gebied voor beheer overgedragen aan ANB.

De Vlaamse minister van Justitie en Handhaving,
Omgeving, Energie en Toerisme

Zuhal DEMIR